

JULKISIVUMAALAUKSET

Julkisivumaalaus eli muraali on seinään tai muualle rakennettuun ympäristöön yleensä maalaamalla toteutettu kuva, teksti tai niiden yhdistelmä.

Laajempänä käsitteenä puhutaan katutaiteesta.

Tämä ohje määrittelee muraaleiden luvanvaraisuutta rakennusvalvonnassa.

YLEISTÄ

Helsingin rakennusvalvonnan tehtäviin kuuluu kestävästä kaupunkikuvasta huolehtiminen, suunnittelun ohjaus sekä rakennus- ja toimenpidelupien myöntäminen. Tavoitteena on, että myös katutaide edistää visuaalisesti, toiminnallisesti ja rakenteellisesti kestäväää, tasa-arvoista ja monipuolista kaupunkiympäristöä, julkista tilaa, joka huomioi mahdollisimman monet sen asukkaat ja käyttäjät.

LUVANVARAISUUS

Rakennus- ja maankäyttölain 126 a§:n mukaan rakennusvalvonnan toimenpidelupa tarvitaan, jos toimenpiteellä on vaikutusta kaupunki- tai maisemakuvaan. Yli kaksi viikkoa esillä olevat julkisivumaalaukset ovat yleensä luvanvaraisia. Näitä ovat esimerkiksi taloyhtiöiden tai teollisuuskiinteistöjen seiniin toteuttavat maalaukset. Joidenkin julkisten pintojen, kuten alikulkutunneleiden, melumuurien ja siltojen alusten käyttämiseen katutaidepintoina ei vaadita rakennusvalvonnan lupaa. Niiden maalamiseen on kuitenkin aina oltava omistajan tai hallinnoijan lupa.

Rakennusvalvonnan lupaa ei tarvita Helsingin kaupungin nuorisopalvelujen ylläpitämällä maalausseinillä tai esimerkiksi nuorisotalojen yhteydessä toimivilla harrastuspaikoilla. Lupaa ei myöskään tarvita pienimuotoisten ja lyhytaikaisten, alle kaksi viikkoa esillä olevien maalausten tekemiseen.

Vaikka toimenpidelupaa ei tarvittaisi, on hyvä ottaa hyvissä ajoin yhteyttä rakennusvalvontaan ja varmistaa maalauksen luvanvaraisuus.

LUVAN HAKEMINEN

Kiinteistön omistaja tai muu hallinnoiva taho, kuten taloyhtiö toimii luvan hakijana. Hankkeessa pitää olla toimenpiteen vaativuustasoa vastaava ammattitaitoinen suunnittelija, joka tekee tarvittavat asiakirjat ja havaintomateriaalit, valvoo teosten toteuttamisprosessia sekä vastaa kaikista toimenpiteen terveellisyyteen, turvallisuuteen ja siisteyteen liittyvistä näkökohdista maalaustyön aikana. Kiinteistön omistajan tulee ennallistaa seinä, mikäli maalauksen tai julkisivun kunto heikkenee tai

SISÄLLYS

YLEISTÄ	1
LUVANVARAISUUS	1
LUVAN HAKEMINEN	1
KAUPUNKIKUVALLISET PERIAATTEET	4
LISÄTIETOA JA LÄHTEET	6

Taitelija Fintan Mageen maalaus osoitteessa Kontulankaari 11 valmistui vuonna 2017. Teos toteutettiin osana Upea17-katutaidefestivaalia.

jos maalaus on lähtökohtaisesti määräaikainen. Hankkeessa on yleensä mukana myös taiteilija, joka toteuttaa teoksen. Toimenpidelupaa haetaan seuraavasti.

Thierry Noirin sympaattinen muraali näytettyy asuintalon ja päiväkodin sisäpihalle Ruoholahdessa Santakadulla.

1. Suunnittelija varaa ajan ennakoneuvotteluun rakennusvalvonnan lupakäsittelijälle. Neuvottelussa lupakäsittelijä arvioi, onko luvan myöntäminen mahdollista.

2. Toimenpidelupaa haetaan sähköisesti Lupapiste-palvelussa. Hakemuksessa tulee olla seuraavat suunnitelmat ja liitteet:

- selostus, jossa tekniset tiedot toteutustavasta
- pääsuunnittelijan ja toteuttajan tiedot
- pääpiirustukset: asemapiirustus ja julkisivupiirustus, jossa teos on esitetty
- valokuva kohteesta ja havinnekuva teoksesta ympäristössään
- Mukaan on hyvä liittää myös muuta materiaalia, joka voi vaikuttaa lupapäätökseen. Näitä voivat olla valokuvat laajemmasta ympäristöstä tai kuvaus tavoista, joilla maalaus ottaa huomioon olemassa olevan kaupunkikuvan.

3. Käsittely kestää noin kolme viikkoa, kun hakemuksen asiakirjat ovat kunnossa. Mikäli lupahakemus on ollut puutteellinen tai maalausympäristö esimerkiksi kulttuurihistoriallisesti tai arkkitehtonisesti merkittävä, voi lupaprosessi kestää normaalia kauemmin.

Muraalia tarkastellaan sekä kaukaa että läheltä.

Runeberginkatu 50:ssä sijaitseva muraali on mainos, jonka toteutuksesta päätettiin kilpailun kautta. Julkisivumaalauksen väritys huomioi ympäröivän arkkitehtuurin väritysmaailman tummuusasteet. Teoksen suuria väripintoja on luontevaa tarkastella niin kaukaa kuin aivan läheltä.

Mikäli kohde on asuinalueella, tulee naapurit kuulla. Jos naapureiden kuuleminen jätetään rakennusvalvonnalle, käsittelyaika pitenee. Lupakäsittelystä peritään rakennusvalvontataksan mukainen maksu.

Lupapäätökseen voi liittyä määräyksiä tai ehtoja liittyen esimerkiksi työn toteutukseen, valvontaan tai määräaikaisuuteen.

Mikäli työskentely tapahtuu kadulla tai lähellä liikenneväyliä tai merkittävällä kaupunkiaukiolla, tulee olla yhteydessä Helsingin kaupungin asukas- ja yrityspalvelujen alueiden käyttöön tarvittavien lupien ja ilmoitusten tekemiseksi (ilmoitus tilapäisestä liikennejärjestelystä sekä yleisellä alueella tehtävästä työstä).

Työmaajärjestelyt tulee toteuttaa siten, että yleisen jalankulun ja pyöräilyn sujuvuus ja turvallisuus taataan. Muraalin vaikutuksia liikenteeseen

on hyvä seurata myös maalauksen päätyttyä. Muraali ei saa aiheuttaa häiriötä tai vaaratilanteita.

KAUPUNKIKUVALLISET PERIAATTEET

Maalattavaa julkisivua harkittaessa, maalausta suunniteltaessa ja teknisiä valintoja tehtäessä on tarkasteltava seinämaalauksen ympäristövaikutuksia ja arvioitava teoksen suhdetta kaupunkikuvaan. Kulttuurihistoriallisesti, rakennustaiteellisesti tai kaupunkikuvallisesti arvokkaissa rakennuksissa, rakenteissa tai kaupunkimaisemassa on seinämaalauksen osalta noudatettava erityistä harkintaa. Kaupunkikuvallisesti yhtenäiset kaupunkiympäristöt ja asuinalueet ovat usein herkempiä kaupunkikuvan muutoksille kuin valmiiksi kerrokselliset kaupunginosat, joissa on eri-ikäisiä, värisiä ja arkkitehtuuriltaan moninaisia rakennuksia.

Tarvittaessa rakennusvalvonta pyytää museoviranomaisen lausunnon muutoshankkeesta.

Jotta teos olisi pitkäikäinen ja jotta se ei vahingoittaisi maalattavaa pintaa, on toteutustekniikka valittava maalattavan pinnan mukaan.

Maalausaiheen, esitystavan, tekniikan ja värityksen on huomioitava kaupunkikuvan erityispiirteet. Tällöin tulee tarkastella erityisesti ympäristön historiallisia, värityksellisiä, mittakaavallisia tai teemallisia ominaispiirteitä. Teos voi olla ympäristöön sopeutuva ja eleeton, tai se voi muodostaa kontrastisen huomiopisteen katukuvassa. Teoksen suhdetta ympäristöön on aina harkittava tapauskohtaisesti. Teollisuusalueille, arkkitehtonisesti kerroksellisiin ympäristöihin, kaupungin umpikorttelien päätyihin tai alikulkutunneleihin voidaan toteuttaa maalauksia vapaammin.

Lähtökohtaisesti asuintalojen ikkunoiden tai pääjulkisivuun aukotuksen välittömään läheisyyteen muraaleiden toteuttamista on vältettävä. Laadukas lopputulos syntyy, kun suunnitteluun panostetaan, siitä neuvotellaan asukkaiden, naapureiden ja muiden asianomaisten kanssa, sekä ollaan tietoisia ympäristöstä, johon muraali toteutetaan. Näin teos kasvaa osaksi kaupunkikuvaa ja yhteisöä.

Mainonnan eettisen neuvoston hyvän tavan mukaisia markkinointitapoja tulee noudattaa myös muraaleissa. Muraalin aihe ei saa syrjiä tai loukata ketään.

Vilhonvuorenkujalle Sörnäisiin maalattiin kaupallinen mainosmuraali vuonna 2012. Maalaus oli osa Helsingin muotoilupääkaupunkivuotaa. Seinämaalaus asettuu luontevasti rakennuksen ikkunattomaan päätyyn, osaksi muutenkin kerroksellista kaupunkikuvaa. Seinämaalaus näkyy pitkälle Hermannin Hämeentien katulinjaa pitkin.

Taiteilija Thierry Noir on toteuttanut muutamia julkisia muraaleja Helsinkiin. Mainitsemisen arvoinen on Kaapelitehtaan sisäänkäynnin porttikäytävään 1994 maalattu, seinän kokoinen teos "Love and Anarchy" (kuva vasemmalla). Maalaus soveltuu paikkaansa niin maalausteknisesti kuin kaupunkikuvallisesti. Sen mitoitus huomioi rakennuksen olemassa olevan porttikäytävän mittasuhteet. Teos poikkeaa voimakkaasti väreiltään ympäröivästä arkkitehtuurista onnistuen silti olemaan luonteva osa ympäristöä. Sen sijoittelu on oivaltava: Muraali paljastuu katsojalle vain tietyistä kulmista aukiolla kävellessä tai porttikäytävää lävistettäessä. Se on kiinteä, ryhdikäs ja omaperäinen osa muutenkin kerroksellista kulttuuriympäristöä.

Kaisaniemessä sijaitsevan Hotel Arthurin yksi julkisivuista on seinämaaluksen peitossa. Maalaus huomioi rakennuksen mitat sekä nimikylttien värityksen sopeuttaen sen rakennukseen ja tätä kautta koko kaupunkikuvaan (oikea kuva).

LISÄTIETOA JA LÄHTEET

-Sähköinen lupapiste: www.lupapiste.fi

-Streetart.helsinki -sivusto kokoaa yhteen Helsingin katutaide toimintaa sekä jakaa tietoa lupa- ja tekoprosesseista. <http://katutaidehelsinki.fi/>

-Avoimista maalausseinistä antaa tietoa Helsingin kaupungin nuorisopalvelut

-Alikulkutunneleiden ja melumuurien maalaamisesta tietoa antaa Helsingin kaupungin asukas- ja yrityspalvelujen alueiden käyttö

- Katutaiteen pelisääntötyöryhmän raportti, työryhmän hyväksymä 30.11.2016

-Valtakunnalliset ja paikalliset katutaideyhdistykset neuvovat lupaprosessissa, kartoittavat rahoitusmahdollisuuksia, etsivät projektille sopivan taiteilijan sekä auttavat tiedon etsimisessä.

(Ohje päivitetty 21.2.2018 / KKA)

EGS maalasi vuonna 2015 Melkonkujan ja Itälahdenkadun risteykseen rakkolevää esittävän teoksen. Kaksiosainen muraali sitoo visuaalisesti rakennusmassat toisiinsa. Aihevalinta muistuttaa Itämeren läheisyydestä.

Helsingin kaupunki
Rakennusvalvonta
p. (09) 310 2611
rakennusvalvonta@hel.fi
www.hel.fi/rava